

Bruxelles, 24. travnja 2025.
(OR. en)

8235/25
ADD 2

JAI 491
SCHENGEN 22
SCH-EVAL 25
FRONT 95
IXIM 79
MIGR 145
ASILE 34
ENFOPOL 121
COMIX 121
CORDROGUE 45
VISA 60
CH
IS
NO
LI

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ

Datum primitka: 23. travnja 2025.

Za: Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2025) 185 final

Predmet: PRILOG
Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija
Izješće o stanju Schengena za 2025.
Prilog 2 - Zbirka najboljih primjera iz prakse utvrđenih u okviru mehanizma evaluacije i praćenja šengenske pravne stečevine

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 185 final.

Priloženo: COM(2025) 185 final

Bruxelles, 23.4.2025.
COM(2025) 185 final

ANNEX 2

PRILOG

**Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom
gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija**

Izvješće o stanju Schengena za 2025.

PRILOG 2.

Zbirka najboljih primjera iz prakse utvrđenih u okviru mehanizma evaluacije i praćenja šengenske pravne stečevine

Dobro funkcioniranje šengenskog područja ovisi o djelotvornoj i učinkovitoj primjeni šengenskih pravila u državama članicama. Mehanizam evaluacije i praćenja šengenske pravne stečevine važna je zaštitna mjera za jamčenje odgovarajuće provedbe šengenske pravne stečevine, koja omogućuje pravodobno otkrivanje ranjivosti, ali i utvrđivanje najbolje prakse i inovativnih rješenja koja su uvele države članice.

Zbirka najboljih primjera iz prakse priložena Izvješću o stanju Schengena za 2025. treće je izdanje od stupanja na snagu nove Uredbe o mehanizmu evaluacije i praćenja šengenske pravne stečevine. Kao dokument podlozan izmjenama obuhvaća najbolje primjere iz prakse utvrđene u prethodnoj inačici zbirke, kao i nove i inovativne mjere utvrđene u evaluacijama provedenima 2024. kojima se znatno poboljšava provedba zajedničkih pravila i koje bi druge države članice mogle provesti u praksi.

Ova zbirka objedinjuje brojne najbolje primjere iz prakse koji obuhvaćaju više aspekata šengenske pravne stečevine, uključujući nacionalno upravljanje šengenskim područjem, upravljanje vanjskim granicama, viznu politiku, vraćanja te mjere unutar šengenskog područja, kao što su unutarnje granice i unutarnja sigurnost. Cilj je pružiti uvid u inovativne strategije, alate i mjere koje tijelima država članica mogu pomoći u provedbi šengenske pravne stečevine i olakšati istorazinsku razmjenu znanja. Trebalo bi poticati daljnju razmjenu znanja i iskustava u okviru relevantnih tijela Vijeća kako bi se ta zajednička nastojanja ojačala. Zbirka sadržava nove uvide koji dopunjuju postojeće najbolje primjere iz prakse navedene u odgovarajućim preporukama ili priručnicima Komisije ili Vijeća.

Ova zbirka služi kao pojašnjenje i nema pravno obvezujući status. Zamisljena je kao koristan resurs za oblikovatelje politika, službenike za izvršavanje zakonodavstva i druge dionike uključene u brigu za neometano i učinkovito funkcioniranje šengenskog područja, ali i kao resurs za podupiranje mogućih rješenja za korektivne mjere kojima se provode buduće preporuke koje predlože evaluacijski timovi. Dio je godišnjeg izvješća iz članka 25. Uredbe Vijeća (EU) 2022/922.

NACIONALNO UPRAVLJANJE ŠENGENSKIM PODRUČJEM

1. Nacionalne strategije

Provedba europskog integriranog upravljanja granicama (EIBM)

Rukovođenje nacionalnim integriranim upravljanjem granicama

- U planu djelovanja u nepredvidivim okolnostima, koji uključuje detaljne postupke za niz mogućih kriznih scenarija, definiraju se jasne uloge i odgovornosti svih relevantnih nacionalnih tijela (uključujući policiju, carinu, oružane snage i imigracijske službe) te lokalnih dionika (kao što su općine i nevladine organizacije). Takvi planovi dopunjeni su postupcima za traženje i integraciju europske potpore. Provedeno je nekoliko ispitivanja okvira za planiranje djelovanja u nepredvidivim okolnostima u kojima su sudjelovala sva nacionalna tijela s odgovornostima u kriznim situacijama. [*Finska, 2023.*]
- **Dugoročna i nacionalna razvojna strategija te kratkoročni vladin program za unutarnju sigurnost uključuju prioritete za provedbu pravne stečevine EU-a i šengenske pravne stečevine, kao i razvoj međunarodne suradnje u području izvršavanja zakonodavstva. Program obuhvaća i preporuke za šengensku evaluaciju. Godišnja analiza i izvješćivanje osiguravaju učinkovitu provedbu i operacionalizaciju. Ta nacionalna strateška struktura, koja povezuje prioritete EU-a s nacionalnim strategijama, omogućuje učinkovitu provedbu (resurse) i sustavnu operacionalizaciju pravne stečevine EU-a i šengenske pravne stečevine.** [*Hrvatska, 2024.*]
- **Sveobuhvatni strateški dokument služi kao vodič za nacionalnu provedbu šengenskih pravila od 2021. do 2027., u skladu s europskim standardima za poboljšanje šengenske suradnje. Javna tijela, uključujući razna ministarstva, imaju ključnu ulogu u tom nacionalnom konceptu upravljanja šengenskim područjem. Plan za provedbu šengenske pravne stečevine za 2023. glavni je alat za postizanje tih ciljeva u različitim područjima šengenskog okvira. Ministarstvo unutarnjih poslova zaduženo je za procjenu napretka, ažuriranje koncepta i izvješćivanje vlade svake dvije godine, primjenom pokazatelja i rokova za mjerenje uspjeha i usklađivanje s ciljevima Češke u području europskog upravljanja granicama.** [*Češka, 2024.*]

Mehanizam kontrole kvalitete

- Ministarstvo unutarnjih poslova uspostavilo je nacionalni mehanizam evaluacije vanjskih granica koji se temelji na europskim i nacionalnim mehanizmima kontrole kvalitete. U njemu se objedinjuju preporuke iz mehanizma za evaluaciju šengenske pravne stečevine, Frontexove procjene ranjivosti i nacionalnih evaluacijskih posjeta.

Potonji uključuju evaluaciju Šengenskog informacijskog sustava/SIRENE-a i pitanja policijske suradnje. [Austrija, 2020.]

- Na upravljanje granicama na nacionalnoj razini i razini EU-a trebalo bi sustavno primjenjivati europski mehanizam kontrole kvalitete koji obuhvaća cjelokupno područje primjene EIBM-a. Trajni nacionalni mehanizam kontrole kvalitete uključuje skupinu nacionalnih evaluatora koji su osposobljeni na Frontexovim tečajevima za šengenske evaluatore. [Tematska evaluacija nacionalnih strategija integriranog upravljanja granicama, 2020.]

Meduagencijska suradnja

- Bliska i djelotvorna formalizirana meduagencijska koordinacija i suradnja među različitim nacionalnim tijelima na središnjoj, regionalnoj i lokalnoj razini smatraju se ključnima za djelotvorno funkcioniranje sustava integriranog upravljanja granicama. Jedinice granične straže raspoređuju se u teritorijalnim vodama i na kopnu predmetnih trećih zemalja, čime se osigurava stalna zajednička ophodnja morem i zrakom na plovilima i zrakoplovima države članice uz potporu elektroničkih sredstava kao što je integrirani sustav za vanjski nadzor (SIVE). [Tematska evaluacija nacionalnih strategija integriranog upravljanja granicama, 2020.]
- Meduagencijska razmjena obavještajnih informacija na istoj platformi doprinosi izgradnji zajedničke strukturirane slike koja poboljšava kvalitetu razmjene informacija i pomaže glavnim dionicima da ostvare svoju institucijsku misiju, a pritom se sprečava udvostručavanje posla. [Estonija, 2023.]
- Osnovan je zajednički istražni odjel u kojem sudjeluju druga nacionalna tijela za izvršavanje zakonodavstva, još pet država članica EU-a na koje utječe migracijski tok te Europol i Frontex. On omogućuje učinkovitu i brzu razmjenu informacija, a time i brzu reakciju, te poduzimanje učinkovitih mjera za usporavanje migracijskog toka i provedbu mjera protiv krijumčara ljudi. Budući da prikuplja i koncentrira kriminalističke obavještajne podatke i informacije iz otvorenih izvora te provodi unakrsne provjere osoba, taj je zajednički istražni odjel postao operativno čvorište na vanjskim granicama koje olakšava opće upravljanje migracijskim tokovima. [Litva, 2023.]

2. Nacionalni kapaciteti

Osposobljavanje

Suradnja s CEPOL-om

- Koordinirano i aktivno sudjelovanje u europskom osposobljavanju u području izvršavanja zakonodavstva sastavni je dio meduagencijske suradnje u okviru stalne upravljačke strukture policije, carine i granične straže. Nacionalna policijska akademija

redovito raspravlja o potrebama osposobljavanja, pri čemu kontinuirano surađuje s ustanovama za osposobljavanje službenika graničnog nadzora i carine. U CEPOL-ovim tečajevima sudjeluje mnogo polaznika, a pristup njegovoj platformi za e-učenje LEED odobrava se velikom broju službenika za izvršavanje zakonodavstva. CEPOL-ova osposobljavanja uključena su u godišnje planove osposobljavanja nacionalne policije, carine i granične straže, a pod koordinacijom nacionalne policijske akademije dostupna mjesta za takva osposobljavanja dodjeljuju se tijelima za izvršavanje zakonodavstva na temelju njihovih potreba i kompetencija. Osim toga, informacije o mogućnostima osposobljavanja koje nudi CEPOL lako su dostupne na intranetu policije, carine i granične straže. [*Finska, 2023.*]

Vraćanje

- Dogovor sa zračnim prijevoznikom o redovitom korištenju zrakoplova i simulatora za osposobljavanje timova pratitelja u operacijama vraćanja iz operativne perspektive, ali i za simulaciju kriznih situacija koje se mogu dogoditi u operacijama vraćanja, kao što su požari. [*Finska, 2023.*]

Ured SIRENE

- Ured SIRENE Nacionalnog istražnog ureda osmislio je nacionalni internetski tečaj o novoj Uredbi o Šengenskom informacijskom sustavu. Tečaj se sastoji od teorijskog dijela i provjera znanja. Internetski program osposobljavanja obavezan je za policijske službenike, službenike graničnog nadzora i carinske službenike, a završetak tečaja nadzire se i prati. [*Finska, 2023.*]
- Osnovan je najsuvremeniji centar za osposobljavanje u prostorijama ureda SIRENE, koji pruža opsežne praktične mogućnosti osposobljavanja za sve krajnje korisnike svih nacionalnih agencija za izvršavanje zakonodavstva. Obrazovne aktivnosti uključuju praktične tečajeve u računalnim laboratorijima i platforme za e-učenje, uključujući policijski intranet i CEPOL-ove tečajeve, kako bi se na daljinu moglo učiti o Šengenskom informacijskom sustavu. Policijska akademija redovito surađuje s relevantnim policijskim odjelima, lokalnim sveučilištima i nevladinim organizacijama kako bi se pobrinula da se program osposobljavanja redovito ažurira, među ostalim u području međunarodne policijske suradnje i šengenskih pitanja. Potpuni skup priručnika sa svim relevantnim informacijama o Šengenskom informacijskom sustavu, sustavu za automatsku identifikaciju otisaka prstiju i pitanjima koja se odnose na ured SIRENE za svako nadležno nacionalno tijelo i policijsku službu dostupan je u e-knjižnicama na policijskom intranetu. [*Cipar, 2023.*]
- U nacionalnom informatičkom sustavu bilježe se informacije i dokumenti o državljanima trećih zemalja na koje se odnosi vraćanje, što daje potpun uvid u njihovu situaciju. Ured SIRENE nacionalna upozorenja o vraćanju pretvara u upozorenja o odbijanju ulaska i boravka izravno u sustavima migracijskih tijela nakon što iz drugih država članica zaprimi obrasce R-A SIRENE o nacionalnim upozorenjima. Isti postupak

moгу provesti službenici graničnog nadzora ako osoba na koju se odnosi upozorenje o vraćanju izlazi s područja EU-a. [*Estonija, 2023.*]

- **Nacionalni ured SIRENE uveo je iznimnu praksu osposobljavanja o temama povezanim sa Šengenskim informacijskim sustavom i nudi materijale kao što su plakati, priručnici i podcasti kako bi se na državnoj razini poboljšala osviještenost o tom sustavu i njegova primjena. Predavači su dostupni za edukacije na zahtjev, a materijali su podijeljeni među relevantnim nacionalnim tijelima. [*Češka, 2024.*]**

Zajedničko osposobljavanje s drugim državama članicama

- Država članica prihvatila je koncept zajedničkog osposobljavanja s policijskim službama susjednih zemalja kao način poboljšanja suradnje u pograničnim područjima. Zajedničko osposobljavanje i suradnja među tijelima za izvršavanje zakonodavstva različitih država provode se primjerice u okviru rada odbora za bilateralnu suradnju. Zajedničko osposobljavanje organizira i centar za policijsku i carinsku suradnju. [*Njemačka, 2020.; Španjolska 2022.*]

Zaštita podataka

- Za izaslano osoblje na konzularnim mjestima dostupno je dobro razvijeno osposobljavanje u području zaštite podataka, organizirano u suradnji sa službenikom za zaštitu podataka ministarstva vanjskih poslova i tijelom za zaštitu podataka. [*Češka, 2019.*]
- Opsežan koncept osposobljavanja voditelja obrade u nacionalnom Šengenskom informacijskom sustavu, a posebno ponuda modula e-učenja i sveobuhvatna strategija osposobljavanja za nove članove osoblja. [*Nizozemska, 2021.*]
- Sveobuhvatno osposobljavanje o zahtjevima za zaštitu podataka povezanim sa Šengenskim informacijskim sustavom koje je organizirao službenik za zaštitu podataka i koje je namijenjeno osoblju nacionalnog Šengenskog informacijskog sustava i ureda SIRENE i krajnjim korisnicima, posebno u pogledu aktivnosti informiranja. [*Italija, 2021.*]
- Osposobljavanje i informiranje osoblja Ministarstva vanjskih poslova o zahtjevima za zaštitu podataka povezanim sa postupkom izdavanja viza i viznim informacijskim sustavom za krajnje korisnike, posebno konzularnog osoblja prije upućivanja u veleposlanstva/konzulate, u čemu aktivno sudjeluje i Ured za zaštitu podataka. [*Grčka, 2021.*]
- **Službenik za zaštitu podataka Ministarstva vanjskih poslova dostavlja priručnik o obradi i zaštiti osobnih podataka svim krajnjim korisnicima viznog informacijskog sustava. Vodič je sažet i prilagođen korisnicima. [*Češka, 2024.*]**
- **Osposobljavanje osoblja o zaštiti podataka u opsežnim IT sustavima putem redovitih tečajeva na internetu i uživo, uključujući „osposobljavanje instruktora”**

kako bi se informirao što veći broj ljudi i promicala kultura zaštite podataka. Službenici za zaštitu podataka različitih tijela imaju ključnu ulogu u organizaciji i provedbi tih tečajeva. [Poljska, 2024.]

Osposobljavanje putem interneta

- Redovito osposobljavanje na svim graničnim prijelazima, čime se osigurava da službenici graničnog nadzora stalno uče i znaju najnovije pojedinosti o postupcima granične kontrole. Osposobljavanje putem interneta sastoji se od dnevnih testova koje službenici graničnog nadzora moraju polagati na dužnosti. Za testove postoji 200 pitanja s višestrukim izborom odgovora, od kojih se 10 dnevno nasumično dodjeljuje službenicima graničnog nadzora na dužnosti. Pitanja obuhvaćaju i pravne osnove, rukovanje opremom i zaštitu podataka. Voditelj smjene provjerava rezultate i na temelju utvrđenih nedostataka u znanju službenika graničnog nadzora o određenim temama organiziraju se mjesečne ciljane edukacije. [Mađarska, 2024.]

Temeljna prava

- Nacionalna tijela imaju internetske alate za obnovu znanja za službenike graničnog nadzora s obveznim i neobveznim tečajevima. Kao dopuna tim platformama razvija se i koristi internetska platforma za osposobljavanje za obnovu znanja, koje se odnosi isključivo na temeljna prava u nadzoru granica i vraćanju. Platforma se temelji na Frontexovu priručniku za osposobljavanje za edukatore u području temeljnih prava iz 2019. i javno je dostupna, dobro strukturirana i prilagođena korisnicima te povezuje standarde temeljnih prava i zaštitne mjere sa scenarijima nadzora državne granice. [Hrvatska, 2024.]

Oprema

Mobilni uređaji

- Mobilni uređaji upotrebljavaju se kako bi službenici u ophodnji imali pristup relevantnim bazama podataka putem mobilne aplikacije. Prilagođeni su korisniku i velikog kapaciteta te mogu očitavati registarske pločice vozila i strojno čitljive zone osobnih isprava. Opremljeni su i funkcijama za prepoznavanje lica (tj. za slanje fotografija u središnju bazu podataka radi prepoznavanja lica). [Mađarska, 2019.]
- Svi policijski službenici relevantnog profila opremljeni su pametnim telefonima s izravnim pristupom (među)nacionalnim bazama podataka i zaštićenom komunikacijskom aplikacijom. Nacionalne policijske snage upotrebljavaju mobilna rješenja za rad izvan ureda. Pomoću mobilnih uređaja (tableta, pametnih telefona i prijenosnih računala) svaki operativni policijski službenik može pretraživati (među)nacionalne baze podataka (kao što su identifikacijske isprave, registarske pločice i biometrijski podaci). Predmeti, kao što su registarske pločice, koji se skeniraju

pametnim telefonom odmah se provjeravaju u središnjoj bazi podataka. [Nizozemska, 2021.]

Dokumenti za provjeru uvjeta ulaska

- Službenici graničnog nadzora na prvoj liniji u međunarodnoj zračnoj luci mogu koristiti obrazac s pitanjima pomoću kojih se utvrđuje je li ispunjena većina uvjeta za ulazak utvrđenih u članku 6. stavku 1. Zakonika o šengenskim granicama. Taj obrazac olakšava provjeru uvjeta ulaska za državljane trećih zemalja, poboljšava komunikaciju između službenika granične policije i putnika te eliminira moguće jezične prepreke. Obrazac je dostupan na 28 jezika koji odgovaraju međunarodnom prometu u zračnoj luci, kao što su kineski, korejski, ruski, ukrajinski i albanski, i koristi se kako bi se olakšala provjera uvjeta ulaska ako postoje komunikacijske prepreke između putnika i službenika graničnog nadzora. Za ispunjavanje obrasca državljanima trećih zemalja ne treba mnogo vremena i to ne utječe na vrijeme čekanja na granicama. [Mađarska, 2024.]

3. Opsežni informacijski sustavi

Nacionalne aplikacije

Upozorenja i upiti

- Ako ured SIRENE stvori, ažurira ili obriše upozorenje putem nacionalne aplikacije, tijelo izdavatelj / podnositelj zahtjeva prima automatsku obavijest e-porukom. Time se pojednostavnjuje postupak, smanjuje radno opterećenje i poboljšava razmjena informacija među uključenim tijelima. [Mađarska, 2019.]
- Država članica prima podatke o putnicima svih letova iz trećih zemalja, koje sastavlja tijelo „Targeting Centre Borders”, a podaci se automatski obrađuju putem nacionalnog sustava unaprijed dostavljenih informacija o putnicima (API). Sustav API sastoji se od nacionalnih baza podataka, popisa praćenja, profila koji se temelje na analizi rizika, Šengenskog informacijskog sustava i baze podataka o ukradenim i izgubljenim putnim ispravama (SLTD). U slučaju podudarnosti operatori imaju pristup nizu baza podataka i upotrebljavaju nacionalnu aplikaciju kako bi provjerili podudarnost i dobili više informacija o upozorenju (fotografije, otisci prstiju, više pojedinosti o „mjerama koje treba poduzeti” itd.). Pronađeni pogodak prikazuje identifikacijske oznake, „razlog za zahtjev” i „mjere koje treba poduzeti”. Podaci o osumnjičeniku i podaci o letu šalju se odgovarajućoj zračnoj ili pomorskoj luci koja je odgovorna za uhićenje osumnjičenika. [Nizozemska, 2021.]
- Osim vlasnika vatrenog oružja, sve uvezene vatreno oružje u policijskom registru moraju registrirati i uvoznici i trgovci i pritom odgovoriti na iste automatizirane upite. Od kolovoza 2022. obvezno je učitati fotografije vatrenog oružja na kojima su vidljive

sve dostupne oznake i serijski brojevi. Na taj se način fotografije mogu priložiti upozorenjima ako se oružje unosi u Šengenski informacijski sustav. [Litva, 2023.]

- **Jednostavan postupak kreiranja upozorenja s visokim stupnjem automatizacije za nacionalna upozorenja o (nacionalnim) građanima. Uključuje automatski uvoz podataka iz nacionalnih registara, uključujući fotografije. Ti se podaci izravno prenose u upozorenja u Šengenskom informacijskom sustavu nakon njihova kreiranja.** [Hrvatska, 2024.]
- **Nacionalno carinsko tijelo ima sustav za automatsko pretraživanje carinskih deklaracija vozila u Šengenskom informacijskom sustavu prema VIN brojevima.** [Hrvatska, 2024.]
- **Proaktivno ažuriranje prethodno kreiranih upozorenja o osobama dodavanjem opisa njihove osobne iskaznice / isprave povećava vjerojatnost uspješnog pronalaženja upozorenja tijekom pretraživanja.** [Hrvatska, 2024.]

Prijavljivanje pogodaka

- Nekoliko je načina da se ured SIRENE automatski obavijesti o pogotku:
 - prikaz informacija o pogotku na zaslonima službenika druge linije čim je registriran na prvoj liniji. Službenici graničnog nadzora u uredu SIRENE primaju informacije o pogocima i putem aplikacije službenika graničnog nadzora, [Poljska, 2015.]
 - kad nacionalna agencija za cestovna vozila dobije pogodak, ured SIRENE prima automatsku obavijest e-porukom. To operatoru SIRENE omogućuje da provjeri pogodak i stupi u kontakt s Agencijom ako ona nije to učinila na vlastitu inicijativu, [Luksemburg, 2016.]
 - aplikacija na granici ima funkciju za izravnu razmjenu poruka sa službenikom zaduženim za taj predmet u uredu SIRENE, što omogućuje izravan kontakt s uredom SIRENE u slučaju slanja internog obrasca za prijavu pogotka. [Hrvatska, 2018.]
- U zračnoj luci službenici graničnog nadzora uspostavili su djelotvoran postupak praćenja pogodaka u vezi s upozorenjima radi skrivenih provjera u suradnji s carinskim službenicima. Kad službenici graničnog nadzora uoče da se na putnika odnosi zahtjev iz Šengenskog informacijskog sustava za skrivenu provjeru, diskretno će o tome obavijestiti carinske službenike. [Francuska, 2021.]
- U nacionalnoj aplikaciji krajnji korisnici mogu pristupiti obrascu za izvješćivanje o pogocima u Šengenskom informacijskom sustavu s unaprijed ispunjenim predloškom koji preuzima sve dostupne podatke iz upozorenja. Krajnji korisnici ispunjavaju relevantna polja pogotka i šalju ga izravno uredu SIRENE, a primljena e-poruka uključuje HTML format koji se može izravno pretvoriti u obrazac SIRENE. Pitanja obavijesne provjere unaprijed su ispunjena u obrascu za prijavljivanje pogodaka. Kvaliteta tako dobivenih podataka vrlo je dobra, a pogoci se prijavljuju u stvarnom vremenu. [Litva, 2023.]

- Učinkovit postupak prijave da je osoba na koju se primjenjuje odluka o vraćanju i upozorenje o vraćanju napustila šengensko područje. U takvim slučajevima tijelo graničnog nadzora koje je dobilo pogodak bilježi odlazak izravno u aplikaciju koju upotrebljava Služba za migracije. Ured SIRENE izvan radnog vremena briše upozorenje o vraćanju i unosi upozorenje o odbijanju ulaska kad se informacije o odlasku dobiju od druge države članice šengenskog područja ili nacionalnih veleposlanstava ili konzulata. U slučajevima prisilnog vraćanja lokalne policijske jedinice koje su izvršile prisilno vraćanje ujedno ga evidentiraju izravno u sustavu. Takav postupak jamči učinkovito upravljanje politikom vraćanja na nacionalnoj razini, a upozorenja o odbijanju ulaska bez odgode se unose u Šengenski informacijski sustav ako je odluci o vraćanju priložena zabrana ulaska. [*Finska, 2023.*]
- **Automatizirana i korisnicima prilagođena komunikacija o pogotku između prve i druge linije na određenim graničnim prijelazima. U slučaju pogotka službenik na prvoj liniji može poslati informacije o pogotku izravno drugoj liniji. Nakon toga, druga linija vidjet će obavijest u crvenoj boji. U slučaju pogotka o osobama za koje treba provesti skrivenu provjeru, prva linija zasebno prikuplja dostupne informacije i prilaže snimke zaslona putovnice / osobne iskaznice / potvrde o registraciji vozila. To će se automatski poslati drugoj liniji, izradit će se obrazac za prijavu pogodaka i poslati uredu SIRENE.** [*Mađarska, 2024.*]
- **Nakon što primi nacionalni obrazac za pogodak o upozorenju u stranom Šengenskom informacijskom sustavu, sustav vođenja predmeta SIRENE automatski prenosi podatke koji su već na engleskom jeziku u obrasce SIRENE G, H ili R, ovisno o kategoriji upozorenja. Potreban ručni unos prije slanja drugim uredima SIRENE je minimalan. Kad ured SIRENE primi obrazac SIRENE R-A o nacionalnom upozorenju o vraćanju, obrazac se automatski prenosi iz sustava vođenja predmeta u bazu podataka koju upotrebljavaju tijela granične i strane policije. Zatim automatski pretvara upozorenje prema potrebi ili ga briše ako odluka o vraćanju nije popraćena zabranom ulaska. Isti se postupak primjenjuje na primitak obrazaca SIRENE R-B ili R-E. Obrasci pogodaka i upozorenja pravodobno se obrađuju. Kad je riječ o pogocima za nacionalna upozorenja o nestalim osobama, nacionalni obrazac za pogodak sadržava obvezno polje o privoli za dijeljenje informacija o lokaciji s osobom koja podnosi prijavu nestale osobe.** [*Slovačka, 2024.*]

Kreiranje upozorenja

- U radnom tijeku SIRENE poruka upozorenja kreirana je kako bi se tijela podsjetilo da je pri izradi upozorenja u SIS-u potrebno unijeti biometrijske podatke ako su dostupni. [*Nizozemska, 2021.*]
- Visoka razina kvalitete i automatizacije podataka u dva postupka u Registru traženih osoba. Prvo, kad se kreira upozorenje o državljaninu, registar automatski provjerava

postoji li u nacionalnim bazama podataka vozilo ili vatreno oružje registrirano na tu osobu, a zatim se krajnjem korisniku automatski nudi mogućnost uključivanja tog predmeta kao dodatka upozorenju, što krajnji korisnik mora potvrditi. Drugo, pri unošenju upozorenja o stanovniku registar unaprijed ispunjava i uvozi alfanumeričke podatke (uključujući informacije s identifikacijske isprave) u upozorenje iz nacionalnih registara (fotografija osobne isprave ne učitava se automatski, već se dodaje ručno ako je dostupna). Osim toga, kad se izrađuje upozorenje o vraćanju u nacionalnoj aplikaciji o osobi čiji se osobni podaci nalaze u nacionalnim registrima, nacionalna aplikacija u upozorenje uvozi i alfanumeričke i biometrijske podatke (uključujući presliku osobne isprave ako je dostupna). [Litva, 2023.]

- **Automatsko prethodno popunjavanje podataka u upozorenjima. Pri unošenju upozorenja o osobi s pravom boravka u Mađarskoj u sustav registracije naloga registar unaprijed ispunjava i iz relevantnog nacionalnog registra uvozi alfanumeričke podatke i fotografiju osobe na koju se upozorenje odnosi.** [Mađarska, 2024.]

Razmjena informacija

- **Kad se u Šengenski informacijski sustav unese nacionalno upozorenje o nestaloj osobi, nacionalni ured SIRENE primit će automatski generirani obrazac SIRENE C. Taj obrazac sadržava sve relevantne dopunske informacije i nacionalni ured SIRENE može ga izravno proslijediti drugim uredima SIRENE. Automatsko generiranje obrazaca SIRENE C za upozorenja iz članka 32. omogućuje brz prijenos podataka kako bi se pomoglo drugim državama članicama u hitnim slučajevima.** [Irska, 2024.]

Nacionalni šengenski i vizni informacijski sustavi i IT sustavi

- Centar za sigurnosne operacije prati sigurnost cijele policijske mreže na razini korisnika i otkriva nepravilnosti koje bi mogle ukazivati na moguće napade. Kad centar za sigurnosne operacije otkrije sumnjivu korisničku radnju, mora intervenirati kako bi provjerio moguću nepravilnost. Aktivno praćenje „netipičnog ponašanja” krajnjih korisnika koji vrše pretraživanja omogućuje prepoznavanje znakova nepravilnog korištenja Šengenskog informacijskog sustava i sprečavanje mogućih rizika za sigurnost podataka. [Nizozemska, 2021.]
- U nacionalnom viznom IT sustavu hitni zahtjevi (npr. ako podnositelj zahtjeva mora putovati odmah nakon podnošenja zahtjeva, primjerice zbog hospitalizacije člana uže obitelji) trajno se označavaju. Stoga je lako utvrditi hitne zahtjeve i njihovo razmatranje odrediti kao prioritet. [Malta, 2022.]

- Nacionalni ured za Šengenski informacijski sustav prima mjesečna izvješća o kvaliteti podataka koja izrađuje eu-LISA, koja se zatim unaprijed filtriraju kako bi sadržavala samo upozorenja koja ured SIRENE treba provjeriti i/ili prosljediti krajnjim korisnicima koji su izradili posebno upozorenje. Dvorazinska provjera mogućih pogrešaka jamči visoku kvalitetu podataka koje nadležna tijela unose u Šengenski informacijski sustav. [*Litva, 2023.*]
- U nacionalnoj aplikaciji Šengenskog informacijskog sustava vrlo se uočljivo prikazuju natpisi „Izvješćivanje bez odgode” i „Zloupotrijebljeni identitet”, koji su crvenim slovima ispisani na vrhu upozorenja. Zahvaljujući takvom prikazu krajnji korisnik odmah je svjestan situacije u smislu hitnosti, složenosti i osjetljivosti upozorenja. [*Cipar, 2023.*]
- Informatička infrastruktura za obradu viza omogućuje sigurno podnošenje i razmatranje zahtjeva za vizu, što smanjuje ovisnost o vanjskom pružatelju usluga za upravljanje sustavima i nadzor nad njima. Prvo, internetski obrazac zahtjeva za vizu dostupan je na internetskim stranicama Ministarstva vanjskih poslova i upotrebljava se u otprilike 80 % zahtjeva za vizu. Uključuje „Vodič” s korisnim objašnjenjima na raznim jezicima o podacima koje treba unijeti u različita polja. Na kraju postupka moguće je izraditi kontrolni popis za potrebne popratne dokumente ovisno o mjestu podnošenja zahtjeva i svrsi putovanja. Drugo, postoji sustav za unos podataka razvijen za vanjskog pružatelja usluga za registraciju zahtjeva i njihovo kombiniranje s biometrijskim podacima i skeniranim popratnim dokumentima, kojim u potpunosti upravljaju nacionalna tijela. Naposljetku, „osnovni” sustav za obradu zahtjeva koji služi za razmatranje zahtjeva i donošenje odluka ima intuitivno sučelje prilagođeno korisnicima, koje donositeljima odluka omogućuje da lako stupe u kontakt s konzulatima, vanjskim pružateljima usluga, službenicima graničnog nadzora i policijom u vezi s određenim zahtjevom. VIS Mail integriran je u sustav na način prilagođen korisnicima, a sustav ima različite analitičke i statističke alate. Funkcija sustava za upravljanje evidenciji događaja i nadzor nad njom obavješćuje tim za podršku u Ministarstvu o svim neuobičajenim aktivnostima korisnika koji obrađuju podatke. [*Finska, 2023.*]
- **Standardizirani postupak za fotografiranje državljana trećih zemalja u registru politika stranaca u skladu sa standardima ICAO-a. To rezultira visokokvalitetnim fotografijama i olakšava identifikaciju osoba na koje se primjenjuju nacionalna upozorenja o vraćanju i upozorenja o odbijanju ulaska.** [*Mađarska, 2024.*]
- **Automatizirane provjere otisaka prstiju koje se provode na temelju kriminalističke i imigracijske analize rizika, osim utvrđivanja identiteta pojedinaca i potvrde pogodaka.** [*Mađarska, 2024.*]
- **Uspostavljen je dobro planiran i dokumentiran postupak za kontinuitet poslovanja u podatkovnim centrima. Za razvoj, preprodukcijaska i produkcijska okruženja koriste se identične postavke, a postoji i geografski zalihostan, dobro osiguran sekundarni objekt. Redovito se ispituju sustavi neprekidnog napajanja električnom energijom, sustavi za sigurnosne kopije i obnovu i pričuvni sustavi**

između primarnog podatkovnog centra i rezervnog objekta. Dokumentacija o informacijskoj sigurnosti redovito se preispituje i ažurira; unutarnje revizije provode se redovito. [*Slovačka, 2024.*]

- Sustav vođenja predmeta ureda SIRENE uključuje pouzdan alat za izradu statističkih izvješća koji omogućuje izradu detaljnih izvješća po policijskoj postaji i graničnom prijelazu na temelju internih obrazaca za prijavu pogodaka. Statistički podaci mogu se filtrirati prema raznim parametrima, kao što je vrsta prekršaja, koji pomažu u praćenju korištenja Šengenskog informacijskog sustava u cijeloj zemlji i slanju izvješća eu-LISA-i. [*Hrvatska, 2024.*]
- U situacijama u kojima izravan pristup Šengenskom informacijskom sustavu nije moguć, krajnji korisnici mogu se obratiti središnjem tehničkom tijelu telefaksom ili e-poštom kako obrađivali upozorenja putem internetskog komunikacijskog kanala u režimu za izvanredne okolnosti. Jasni nacionalni postupci uključuju minimalne kriterije i predloške za taj postupak, čime se osigurava neprekinuta dostupnost svih funkcija u Šengenskom informacijskom sustavu za krajnje korisnike. [*Poljska, 2024.*]

Zahtjevi za zaštitu podataka u vezi s nacionalnim Šengenskim informacijskim sustavom (N.SIS)

- Tijela koja upravljaju N.SIS-om prihvaćaju zahtjeve u vezi s pravima ispitanika podnesene na jezicima koji nisu jezici država članica. [*Litva, 2018.*]
- Službenik za zaštitu podataka voditelja obrade u N.SIS-u uspostavio je sveobuhvatnu politiku obavješćivanja o povredi podataka, uključujući postupke, alate i upute za osoblje. [*Njemačka, 2020.; Norveška, 2022.*]
- Decentralizirana struktura praćenja zaštite osobnih podataka u okviru koje su osobe za kontakt za pitanja zaštite osobnih podataka dostupne u svakoj policijskoj jedinici, dok su dva službenika za zaštitu podataka zadužena za opći nadzor. [*Nizozemska, 2021.*]
- Službenik za zaštitu podataka zadužen je za pitanja ranjivosti, koordinaciju aktivnosti procjene ranjivosti i provedbu procjene rizika i revizije. S voditeljem obrade podataka surađuje proaktivno i u atmosferi suradnje, npr. na projektu uspostave operativnog centra za kibernetičku sigurnost koji omogućuje brzo i učinkovito upravljanje incidentima. [*Italija, 2021.*]
- Upravljanje ovlaštenjima korisnika nacionalne policijske uprave sprečava neovlašteni pristup osobnim podacima. Osim situacije u kojoj se radno mjesto ili zadaće mijenjaju, korisnikov nadređeni kontrolira i svake godine procjenjuje jesu li korisnička ovlaštenja podređenih primjerena i prema potrebi pokreće interni postupak za njihovo ažuriranje. Odgovorni koordinatorski sustava svake godine mora provjeriti jesu li korisnička prava

koja su dodijeljena skupinama dionika i vanjskim osobama primjerena i ažurirana. [*Finska, 2023.*]

- **Novi alat za upravljanje sigurnosnim informacijama i događajima (SIEM) primjenjuje se kao alat za analizu evidencije događaja koji znatno poboljšava otkrivanje nepravilnosti i moguće zlouporabe Šengenskog informacijskog sustava. Time se smanjuje ranjivost sustava.** [*Švedska, 2022.*]
- **Policija zračne luke proaktivno pruža informacije o pravima ispitanika i to tako da daje poveznicu na policijski portal za zaštitu podataka u obliku QR kodova, koji su vidljivo postavljeni na prvoj i drugoj liniji na graničnim prijelazima.** [*Mađarska, 2024.*]

Zahtjevi za zaštitu podataka povezani s postupkom izdavanja viza / viznim informacijskim sustavom

- Opsežne aktivnosti voditelja obrade u N.VIS-u u vezi s nadzorom konzulata i vanjskog pružatelja usluga, uključujući pitanja sigurnosti podataka i zaštite podataka. Konkretno, voditelj obrade u N.VIS-u posljednjih je godina proveo niz samorevizija. [*Španjolska, 2017.; Italija, 2021.*]
- Službenik za zaštitu podataka Ministarstva vanjskih poslova, Europske unije i suradnje sudjeluje u inspekcijama postupka izdavanja viza koje provodi Ministarstvo i općenito je aktivno uključen u mnoge aspekte zaštite podataka u postupku izdavanja viza. [*Španjolska, 2022.*]
- Opsežna kontrola evidencije događaja koju provodi automatizirani softverski alat kako bi se u njoj otkrili incidenti. [*Danska, 2022.; Švedska, 2022.*]
- Upravljanje sigurnosnim informacijama i događajima (SIEM) koje se kao rješenje primjenjuje u IT sustavu Ministarstva vanjskih poslova osmišljeno je s brojnim unaprijed definiranim pravilima na temelju kojih se aktivira alarm i e-poštom obavješćuje tim za podršku za sustav VISA Ministarstva ako se utvrde neuobičajene aktivnosti korisnika koji obrađuju podatke u središnjem Viznom informacijskom sustavu (C-VIS). Budući da sustav VISA (osnovni nacionalni sustav za obradu zahtjeva koji služi za razmatranje zahtjeva i donošenje odluka) bilježi svu obradu podataka u VISA-i i C-VIS-u koju provode sva tijela krajnjih korisnika s pravima pristupa, kontrola evidencije događaja obuhvaća i sva ta tijela. Tim Ministarstva za zaštitu podataka ima dobro utvrđen postupak za procjenu povreda podataka i dodatne korake koje je potrebno poduzeti, uključujući rok za obavješćivanje tijela za zaštitu podataka. [*Finska, 2023.*]

Ured SIRENE

Postupci SIRENE

- Ured državnog odvjetnika ima dežurnu službu dostupnu 24 sata dnevno sedam dana u tjednu za upućivanje iz ureda SIRENE. [*Danska, 2017.*]
- Osoblje SIRENE sudjeluje u aktivnostima na terenu tijekom velikih policijskih operacija. [*Švicarska, 2018.*]
- Putem sustava radnih postupaka SIRENE moguće je prenošenje otisaka prstiju iz Šengenskog informacijskog sustava u nacionalni sustav za automatsku identifikaciju otisaka prstiju i automatsko dobivanje odgovora o pronađenom pogotku / nepostojanju pogotka. Taj se postupak pokreće samo ako je spis predmeta izrađen u sustavu radnih postupaka SIRENE. U skladu sa zakonodavstvom postupak ne podrazumijeva pohranu otisaka prstiju iz SIS-a u nacionalnom sustavu automatske identifikacije otisaka prstiju. [*Irska, 2021.*]
- Sva relevantna tijela povezana s policijskom internom sigurnom mrežom imaju službene namjenske račune pošte koji se upotrebljavaju za razmjenu informacija. Sva policijska izvješća o incidentima vidljiva su svim uredima s namjenskim računima pošte, uključujući službenike SIRENE koji proaktivno pretražuju dostupne baze podataka, među ostalim SIS, i sve državljanke EU-a i trećih zemalja uključene u prijavljene incidente. Kao rezultat tih upita, u slučaju pronađene podudarnosti ured SIRENE odmah stupa u kontakt s policijskom postajom zaduženom za slučaj (koja je prijavila incident) i traži poduzimanje daljnjih mjera u vezi s osobom na koju se upozorenje odnosi. Proaktivnim pristupom koji je razvio ured SIRENE osigurava se da se tijekom pretraživanja SIS-a ne previdi nijedan pogodak. [*Cipar, 2023.*]

Sustav radnih postupaka SIRENE

- U aplikacijama za vođenje predmeta, u slučaju pogotka u upozorenju koji sadržava pseudonime, zloupotrijebljene identitete i/ili poveznice, otvara se novi prozor u kojem se ističe prisutnost tih relevantnih informacija. Takvom se obaviješću djelotvorno rješava jedan od najčešćih problema pretraživanja u različitim državama članicama: nevidljivost informacija za krajnjeg korisnika. [*Mađarska, 2019.*]
- Sustav radnih postupaka SIRENE automatski provjerava sve dolazne poruke sa svih međunarodnih kanala (uključujući i obrasce SIRENE) na temelju unaprijed definiranih ključnih riječi. Osobni podaci sadržani u obrascima automatski se provjeravaju u povezanim bazama podataka. Pozitivni rezultati takvog pregleda označeni su kao „vrući pogoci”, što znači da bi se s tim obrascima trebalo postupati prioritarno. Zahvaljujući tom rješenju ured SIRENE može djelotvorno obrađivati nove zahtjeve bez zaostataka. [*Lihtenštajn, 2021.*]
- Primitveni obrasci A i M (koji se upotrebljavaju za razmjenu informacija o europskim uhidbenim nalogima i zahtjevima za izručenje te o raznim dopunskim informacijama ako nije utvrđen postupak) o osobama automatski se obrađuju u sustavu vođenja predmeta SIRENE, koji primitvene obrasce o upozorenjima povezanim s terorizmom automatski prenosi danskoj sigurnosnoj i obavještajnoj službi. [*Danska, 2022.*]

- Obrasci SIRENE koje kreiraju službenici unaprijed se popunjavaju podacima iz upozorenja i na raspolaganju su unaprijed definirani tekstovi koji se mogu dodati samo jednim klikom. Unaprijed definirani tekstovi prilagođeni su svakom obrascu i vrsti upozorenja. [*Slovačka, 2019.*]
- Sustav vođenja predmeta SIRENE jedinstvena je informatička aplikacija za visokoautomatiziranu obradu svih poruka: dolazni obrasci SIRENE automatski se registrišu u postojeće predmete i dodjeljuju službeniku nadležnom za predmet, a dolazni obrasci A automatski se obrađuju i provjeravaju u nacionalnim bazama podataka na temelju ključnih riječi. Zahvaljujući takvom postupku svi dolazni obrasci A koji se odnose na te ključne riječi jednom dnevno automatski se šalju relevantnim odjelima i jedinicama. Obrasci A dodjeljuju se operatoru za ručni pregled samo ako se utvrdi podudarnost. Krajnji korisnici iz policijskog preglednika / registara automatski šalju posebne nacionalne obrasce za pogotke iz prozora za pretpregled u Šengenskom informacijskom sustavu koji stižu u poštanski sandučić ILO-a i zatim se pretvaraju u obrasce SIRENE za prijavu pogodaka. Ti postupci znatno olakšavaju obavljanje zadaća ureda SIRENE i povećavaju pravodobnu učinkovitost razmjene dopunskih informacija i obrazaca. [*Litva, 2023.*]

4. Aspekti temeljnih prava

Praćenje prisilnog vraćanja

- Odgovarajuće praćenje osigurava se potpunom neovisnošću nacionalnog jamca, opsegom njegova djelovanja, osposobljavanjem pratitelja za vraćanje o temeljnim pravima (među ostalim o pravima ranjivih skupina) i načelom zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja, kao i regionalnom mrežom osposobljenih promatrača prisilnog vraćanja koji djeluju na cijelom državnom području. [*Italija, 2021.*]
- Redovitim objavljivanjem izvješća javnog pravobranitelja o praćenju prisilnog vraćanja na internetu, među ostalim na engleskom, u okviru godišnjeg općeg izvješća Europskog ombudsmana osigurava se dodatna razina nadzora nad postupkom udaljavanja, čime se povećava njegova transparentnost i dodatno jača djelotvornost mehanizma za praćenje prisilnog vraćanja. [*Češka, 2019.*]
- **Sjedište granične straže ima imenovanog savjetnika za ljudska prava koji će promicati i podupirati prakse upravljanja granicama usklađene s temeljnim pravima. Regionalni odjeli granične straže također imaju takve imenovane savjetnike za ljudska prava koji sudjeluju u osposobljavanju o temeljnim pravima na regionalnoj i lokalnoj razini.** [*Poljska, 2024.*]

5. Nadzor zaštite podataka

- Državni inspektorat za podatke organizira nadzor nad Šengenskim informacijskim sustavom i Viznim informacijskim sustavom u okviru modela poslovnog procesa i napomena, tj. grafičkog prikaza za definiranje poslovnih procesa u modelu poslovnog procesa. Model poslovnog procesa i napomena omogućuje zaposlenicima da u svakoj fazi razumiju svoje odgovornosti i cijeli postupak nadzora. [Latvija, 2023.]

VANJSKA DIMENZIJA

Suradnja s trećim zemljama

Časnici za vezu

- S intraneta Međunarodnog ureda za vezu moguće je izravno pristupiti bazi podataka o daktiloskopiji koja službenicima omogućuje pretraživanje nacionalnog AFIS-a s datotekom NIST priloženom upozorenju i dohvaćanje podudarnosti za nekoliko minuta. Ako se dobije automatskim pretraživanjem, za podudarnost treba provesti i stručnu provjeru otisaka prstiju. Ta funkcija omogućuje pretraživanje nacionalnih baza podataka s alfanumeričkim parametrima, ali i biometrijskim podacima, što povećava točnost identifikacije osobe. [Litva, 2023.]
- Savjetnici za vize ili časnici za vezu raspoređuju se u prioritetne treće zemlje, a zaduženi su za utvrđivanje mogućih nezakonitih migracija u šengensko područje i prikupljanje obavještajnih podataka o novim metodama ili trendovima. Kad tijela nadležna za vize otkriju lažne isprave ili identitete, šengenska viza se odbija i izdaje se zabrana ulaska kako bi se spriječilo da državljanin treće zemlje pokuša ući kroz drugu državu članicu. Obavještajni podaci koje prikupljaju ti službenici redovito se razmjenjuju s relevantnim tijelima u okviru koordiniranih sastanaka, čime se poboljšava pripravnost na vanjskim granicama i za postupke vraćanja. Ti obavještajni podaci pomažu u izradi nacionalnih i regionalnih planova te definiranju ciljanih mjera protiv subjekata uključenih u olakšavanje nezakonitih migracija. Nezakoniti migranti identificirani u tim operacijama upućuju se na odgovarajuće postupke vraćanja. [Mađarska, 2024.]
- Časnicima za vezu omogućen je izravan pristup sustavu vođenja predmeta kojim upravlja jedinstvena kontaktna točka kako bi mogli dohvaćati informacije u stvarnom vremenu iz nacionalnih i međunarodnih baza podataka. Tim se pristupom poboljšava njihovo donošenje odluka, podupiru prekogranične istrage i povećava operativna učinkovitost s međunarodnim suradnicima. Osim toga, nadzor koji provodi jedinstvena kontaktna točka osigurava koordinaciju, transparentnost i sigurnost komunikacije između časnika za vezu i tijela za izvršavanje zakonodavstva. [Češka, 2024.]

Međunarodna suradnja

- Uspostava multilateralne suradnje i bilateralnih sporazuma s nekoliko trećih zemalja omogućuje razmjenu podataka u stvarnom vremenu o pomorskom nadzoru i kontrolama trajekata na graničnim prijelazima te drugih informacija povezanih s granicama. Nadležna tijela doniranjem sredstava aktivno podupiru razvoj nacionalnih kapaciteta za nadzor državne granice u trećim zemljama. [Italija, 2021.]
- Nacionalna tijela upravljaju migracijskim tokovima i suzbijaju prekogranični kriminal izvan šengenskog područja provedbom regionalnog koncepta zaštite državne granice. To uključuje raspoređivanje časnika za vezu iz trećih zemalja u regionalne koordinacijske centre države članice i obrnuto, čime se nastoji olakšati izravna suradnja i razmjena informacija. Jedinice graničnog nadzora raspoređuju se u teritorijalnim vodama i na kopnu trećih zemalja i provode stalne zajedničke ophodnje morem i zrakom. Mehanizam traganja i spašavanja dopunjuje regionalni sustav zaštite državne granice plovilima koja koordinira nacionalna agencija za traganje i spašavanje. [Španjolska, 2022.]
- **Projekt „Sigurna turistička destinacija” provodi se od 2006. i uključuje primanje u goste i raspoređivanje policijskih službenika iz drugih zemalja za pomoć turistima i državljanima tih zemalja. Broj stranih policijskih organizacija koje u tom projektu sudjeluju s vremenom se povećavao i 2023. obuhvaćao 24 organizacije iz 21 zemlje. Strani policijski službenici djeluju u skladu s dogovorenim ovlastima i pružaju usluge na jezicima turista, čime se smanjuju prepreke pri traženju policijske pomoći. Prisutnost gostujućih policijskih službenika u njihovim nacionalnim odorama pridonosi sprečavanju kriminala i povećava sigurnost. [Hrvatska, 2024.]**
- **Uspostavljeni su aranžmani sa susjednim trećim zemljama u okviru kojih se gostujući službenici raspoređuju na te granice radi potpore aktivnostima nadzora i drugim kontrolnim aktivnostima, kao što su granične kontrole. To povećava sposobnost reagiranja i razmjenu informacija. Na jednom susjednom državnom području službenici granične policije iz partnerske treće zemlje svakodnevno provode ophodnju u suradnji s lokalnim službenicima na granici kako bi se spriječile nezakonite migracije i identificirali krijumčari ljudi. Na temelju bilateralnog sporazuma s drugom partnerskom zemljom po jedan službenik trenutačno radi na određenim graničnim prijelazima radi potpore kontrolama i lakše komunikacije s putnicima. [Mađarska, 2024.]**
- **Sudovi i uredi tužitelja izrađuju upozorenja za tražene osobe zajedno s europskim uhićenim nalogom na poljskom i engleskom jeziku. Prilaganjem engleske verzije upozorenju ubrzavaju se postupci u drugoj državi članici za mjere povezane s međunarodnim pogotcima. [Poljska, 2024.]**

Vizna politika

Vanjski pružatelj usluga

- **Nametanje financijskih sankcija vanjskim pružateljima usluga** u slučaju nepoštovanja ugovora, u kombinaciji s pojačanim praćenjem njihova rada, djelotvoran je način osiguravanja usklađenosti vanjskog pružatelja usluga s odredbama ugovora i poboljšanja njegove uspješnosti. [*Austrija, 2022.*]

UPRAVLJANJE VANJSKIM GRANICAMA

Svjesnost o stanju na nacionalnoj i europskoj razini i sustav za rano upozoravanje

Suradnja (svjesnost o stanju)

- Koordinacija između nacionalnih koordinacijskih centara dviju susjednih država članica omogućuje zajedničku sliku stanja, učinkovitu razmjenu informacija, bolju svjesnost o stanju na zajedničkim granicama i veći kapacitet za odgovor jer te dvije države članice razmjenjuju i informacije o položaju sredstava. [*Portugal/Španjolska, 2017.*]
- Izravan pristup nacionalnim bazama podataka (osim onih koje se upotrebljavaju samo za nadzor državne granice) nacionalnom koordinacijskom centru omogućuje da utvrdi sveobuhvatnu nacionalnu sliku stanja i pobrine se da njegovi dionici na nacionalnoj i europskoj razini imaju bolju svjesnost o stanju. [*Finska, 2023.*]
- Nacionalni koordinacijski centar uspostavio je postupak za preispitivanje zahtjeva za aktivaciju usluga spajanja na okružnoj i lokalnoj razini koje pruža Europski sustav nadzora granica (EUROSUR). Tim postupkom provjerava se zakonitost i relevantnost svakog zahtjeva za EUROSUR-ove usluge spajanja prije njihova podnošenja Frontexu, čime se osigurava da se Frontexu šalju samo relevantni i troškovno učinkoviti zahtjevi za EUROSUR-ove usluge spajanja i da se samo takvi zahtjevi zatim koriste u operativnim aktivnostima. [*Finska, 2023.*]
- **Funkcija „koordinatora” operativnog akcijskog plana u okviru EMPACT-a za borbu protiv kriminalnih mreža uključenih u proizvodnju, trgovinu i distribuciju sintetičkih droga i novih psihoaktivnih tvari.** Načelnik Odjela za droge Središnjeg policijskog ureda za istrage djeluje kao „koordinator” koji prima prilično jedinstvenu operativnu potporu i učinkovito identificira i koristi razne financijske mogućnosti. Europski centar za provedbu projekata u okviru Ministarstva unutarnjih poslova podupire tu aktivnost kao prioritet obavljanjem administrativnih zadaća i potporom u borbi protiv trgovine drogom. [*Poljska, 2024.*]
- Službenici graničnog nadzora i carinska tijela blisko surađuju u okviru integriranog digitalnog postupka na graničnim prijelazima kako bi se pojačale provjere i osigurao jednostavniji postupak. Prikupljeni podaci i rezultati provjera prve linije, uključujući informacije iz SIS-a, izravno se prenose od službenika graničnog nadzora do carine, koja nastavlja inspekcije s unaprijed ispunjenim podacima. [*Poljska, 2024.*]

Analiza rizika

Kopnene granice

- Nacionalni sustav analize rizika institucije za nadzor državne granice učinkovit je i podupire ga funkcionalna međuagencijska suradnja. Institucija za nadzor državne granice dvaput godišnje objavljuje rezultate analize rizika koju je provela s carinom i nacionalnom policijom. Na temelju redovite i sustavne razmjene informacija među relevantnim nacionalnim tijelima uključenima u provedbu europskog integriranog upravljanja granicama, koja rezultira zajedničkim analizama rizika, postiže se sveobuhvatna nacionalna svjesnost o stanju i podupiru se odgovarajuće sposobnosti reagiranja. Osim toga, relevantna tijela uključena u upravljanje granicama organiziraju zajednička osposobljavanja, zajedničke operacije i prilagođene mjere. [Litva, 2023.]
- Aplikacija za otkrivanje osoba i/ili vozila s posebnim profilom rizika u okviru nacionalnog sustava analize rizika koji vodi granična policija, integrirana u Nacionalni informacijski sustav za upravljanje granicama. Aplikacija je dostupna na svim graničnim prijelazima svim policijskim službenicima uključenima u nadzor državne granice i omogućuje djelotvornu primjenu profila iz analize rizika na svim organizacijskim razinama te povećava kvalitetu nadzora državne granice. Kako bi identificirala visokorizične osobe ili vozila, granična policija razvila je aplikaciju za automatske pokazatelje rizika koja je integrirana u Informacijski sustav za upravljanje granicama. Kad se aktiviraju, pokazatelji automatski otkrivaju potencijalne počinitelje tijekom graničnih kontrola. Pokazatelji su automatski povezani s profilima rizika i javlja se žuto upozorenje na zaslonu službenika graničnog nadzora s poveznicom na profil i ciljanim uputama za utvrđivanje statusa osobe. Službenici graničnog nadzora mogu aktivirati te pokazatelje na određenim graničnim prijelazima i u određenim vremenima. [Hrvatska, 2024.]

Granične kontrole

Zračne granice

- Posebna jedinica od šest službenika graničnog nadzora prati privatni prijevoz i rekreacijsko zrakoplovstvo, uključujući lake zrakoplove i helikoptere, jer ima pristup praćenju ruta u stvarnom vremenu i podacima o letu s vojnih radara. Jedinica prima sve planove leta koji se zatim analiziraju. Ako zračna luka odlaska ili dolaska nije granični prijelaz, šalje se upozorenje policijskoj jedinici radi intervencije. U slučaju neovlaštenih

slijetanja u zračnim lukama koje nisu granični prijelazi, nadležna tijela izriču novčane kazne. Redovito se provodi procjena rizika preusmjerenih zračnih ruta. [Belgija, 2020.]

- Komunikacija između prve i druge linije na graničnim prijelazima u zračnoj luci pomoću nacionalne aplikacije vrlo je automatizirana i prilagođena korisnicima. U slučaju pogotka službenik prve linije u posebno polje može unijeti komentare, a informacije o pogotku popraćene porukom s komentarima šalju se nacionalnom aplikacijom od prve do druge linije. Kad je riječ o e-vratima, u slučaju pogotka koji se odnosi na upozorenje radi skrivenih provjera operator e-vrata uz pogodak može unijeti i napomenu koja se odmah prosljeđuje drugoj liniji, a koja prikuplja dodatne dostupne informacije i šalje obrazac za pogodak uredu SIRENE. To znači da se provjera može dovršiti uz prikupljanje potrebnih informacija bez kontakta s osobom na koju se upozorenje odnosi. [Litva, 2023.]
- Odjel za informacije o putnicima odgovoran je za prikupljanje i obradu podataka o putnicima na svim letovima koji se trenutačno odvijaju u zemlji. Dužan je obavijestiti (24 sata dnevno, sedam dana u tjednu) nadležna tijela za izvršavanje zakonodavstva o tome je li potrebno dodatno ispitati putnike koji dolaze i odlaze nakon provedbe automatizirane usporedbe njihovih podataka s relevantnim bazama podataka (kao što su Šengenski informacijski sustav, I24/7) ili s apstraktnim profilima izrađenima u suradnji s tim tijelima i/ili na njihov zahtjev. Budući da prima upite od svih tijela za izvršavanje zakonodavstva, odjel je u jedinstvenoj poziciji da primijeti preklapanje istraga i predmeta interesa te da o tome obavijesti odgovarajuće agencije. Uspješno ispunjavanje zadaća odjela i razmjene informacija temelji se na dobro razvijenom sustavu vođenja predmeta koji služi za komunikaciju s nadležnim tijelima i odjelima za informacije o putnicima drugih država članica, uspostavljenim u skladu s najboljim primjerima iz međunarodne prakse. U postupcima se uzimaju u obzir zaštita podataka i postupovni uvjeti utvrđeni relevantnim pravom EU-a i nacionalnim pravom. Odjel proaktivno provodi informativne kampanje o mogućnostima koje nudi. Opremljen je visokokvalitetnim tehničkim i ljudskim kapacitetima. [Latvija, 2023.]

Kopnene granice

- **Automatska prethodna provjera u Šengenskom informacijskom sustavu vozila koja se približavaju kabinama za kontrolu kopnenih granica s pomoću sustava za automatsko prepoznavanje registarskih pločica, uključujući proširenja predmeta.** [Hrvatska, 2024.]

Zaštita državne granice

- Službenik graničnog nadzora upotrebljava bespilotne letjelice (UAV) za zadaće nadzora i intervencije. Svaka regionalna jedinica odgovorna za vanjske kopnene granice povezana je sa sustavom koji se sastoji od tri platforme (male motorne jedrilice bez posade), zemaljske postaje (s daljinskim upravljačem, zaslonima i antenom) i druge pomoćne opreme. Platforme su opremljene dnevnim i noćnim kamerama, a u svakom

se trenutku može koristiti jedna platforma. Visokokvalitetne slike kamera isporučuju se u stvarnom vremenu zemaljskoj postaji ili drugim povezanim primateljima. Tim sustavom bespilotnih letjelica može se povećati kapacitet za zaštitu državne granice, poboljšati svjesnost o stanju i olakšati reaktivna sposobnost. Nakon što se otkrije leteći objekt, regionalni koordinacijski centar brzo se obavješćuje o posebnim interventnim mjerama koje treba provesti. [*Poljska, 2019.*]

- **Uz veći dio vanjske kopnene granice postavljen je elektronički sustav prepreka koji se sastoji od velikog broja dnevnih, noćnih i toplinskih kamera te senzora kretanja i seizmičkih senzora. Regionalni centri nadziru sustav i prenose automatski generirane alarme lokalnim koordinacijskim centrima za slanje ophodnji. Time se učinkovito otkrivaju neovlašteni prelasci, omogućuje praćenje u stvarnom vremenu i poboljšava vrijeme odgovora na ophodnju.** [*Poljska, 2024.*]
- **Nacionalni službenik graničnog nadzora koristi se informatičkim sustavom za planiranje, koordinaciju i izvješćivanje o operativnim mjerama, koji služi kao jedinstvena platforma za povećanje cjelokupno učinkovitog nadzora vanjskih granica. Sustav ima nekoliko modula koji korisniku omogućuju spremanje i razmjenu informacija o događajima, prikazivanje događaja na karti, planiranje ophodnji i rasporeda rada, prikaz položaja operativnih jedinica u stvarnom vremenu i prijenos izvješća.** [*Poljska, 2024.*]

Nacionalna baza podataka za zaštitu državne granice

- Koncept zaštite državne granice temelji se na sveobuhvatnoj i učinkovitoj nacionalnoj bazi podataka u kojoj se kombiniraju sve relevantne funkcije za potporu operativnim i taktičkim zadaćama. Taj sustav slijedi sve elemente operativnog ciklusa zaštite državne granice: pružanje potpore za prikupljanje informacija, izvješćivanje o taktičkom i operativnom ishodu aktivnosti, planiranje smjena, upravljanje ophodnjama i njihovu koordinaciju te osmišljavanje učinkovitog odgovora na terenu i pružanje usklađene svjesnosti o stanju. Softver služi kao jedinstvena uslužna platforma za sva tijela za izvršavanje zakonodavstva, što omogućuje djelotvornu upotrebu resursa u hitnim slučajevima i donosi koristi od izrade slike stanja u određenim područjima odgovornosti. Softver je povezan s funkcijama mobilnog informatičkog okruženja ophodnje na terenu. Na temelju njegove sveobuhvatne i dosljedne strukture sustav se može upotrebljavati na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. [*Estonija, 2023.*]

VRAĆANJE

Djelotvornost nacionalnog sustava vraćanja

Postupci vraćanja

- Praksom donošenja odluka o vraćanju, udaljavanju i zabrani ulaska u jednom koraku smanjuje se administrativno opterećenje, a postupovna prava vraćenika u potpunosti se poštuju. [*Austrija, 2015.*]
- Postupak obavješćivanja o „namjeri izdavanja zabrane ulaska” ako se tijekom kontrole izlaska otkrije nezakoniti boravak, koji državljaninu treće zemlje omogućuje podnošenje prigovora, nadležnim tijelima omogućuje da izdaju zabranu ulaska ne prekidajući odlazak državljanina treće zemlje, poštujući pritom prava tog državljanina treće zemlje. [*Nizozemska, 2021.*]
- **Nacionalna tijela izradila su obavijest o dostupnoj pomoći za reintegraciju, koju trebaju potpisati državljani trećih zemalja nakon savjetovanja. To se pohranjuje u njihovim spisima predmeta, što olakšava komunikaciju sa savjetnicima za vraćanje u centrima za zadržavanje.** [*Hrvatska, 2024.*]
- **Uzajamno priznavanje odluka o vraćanju koje su izdale druge države članice. Ako se pronađe državljanin treće zemlje koji nema pravo boravka i ako mu je odluku o vraćanju izdala druga država članica EU-a, nacionalna tijela priznat će i provesti tu odluku bez odgode. Neće izdati novu odluku o vraćanju niti stupiti u kontakt sa zemljom izdavateljicom, već će nastaviti s udaljavanjem pojedinca u zemlju vraćanja nakon, ako je to opravdano, ažurirane procjene.** [*Češka, 2024.*]

Postupak prisilnog vraćanja

- Uspostavljeni su postupci kojima se tijelima omogućuje brzo donošenje odluke o naknadnom zahtjevu za azil podnesenom tijekom postupka udaljavanja kako bi se izbjeglo odgađanje ili kašnjenje udaljavanja državljanina treće zemlje uz poštovanje načela zabrane prisilnog udaljenja ili vraćanja. [*Nizozemska, 2015.*]

Dobrovoljni povratak

- Tijekom cijelog postupka vraćanja dobrovoljni povratak prioritet je nacionalnih tijela. U svim fazama postupka, posebno u centrima za zadržavanje, proaktivno se pristupa motiviranju državljanina trećih zemalja za dobrovoljni odlazak. Smatra se da centri za zadržavanje pogoduju promicanju dobrovoljnog povratka, pri čemu voditelji predmeta i tijela aktivno potiču državljanine trećih zemalja da dobrovoljno napuste zemlju, uz istodobno pružanje odgovarajućeg smještaja i potpore. [*Nizozemska, 2021.*]
- Rana suradnja s vraćenicima pri promicanju dobrovoljnog povratka/odlaska i mogućnost da vraćenik sudjeluje u programu dobrovoljnog povratka u bilo kojem trenutku postupka vraćanja promiču i povećavaju korištenje dobrovoljnog povratka i reintegracije kao sastavnog dijela zajedničkog EU-ova sustava vraćanja u skladu s EU-

ovom strategijom dobrovoljnog povratka i reintegracije. [Luksemburg, 2016.; Danska, 2022.]

IT sustav

- Nacionalni IT sustav za upravljanje predmetima vraćanja, koji je razvijen u skladu s Frontexovim modelom (RECAMAS), tijelima nadležnima za vraćanje pruža učinkovit i integriran alat koji doprinosi djelotvornom upravljanju predmetima vraćanja. [Italija, 2021.; Estonija 2023.]
- Povezivanje nacionalnog sustava za vođenje predmeta u području migracija s modulom Frontexove aplikacije za čarter letove (FAR) nacionalnim tijelima omogućuje izravnu dostupnost svih čarterskih operacija organiziranih uz potporu Frontexa te učinkovitiju organizaciju operacija vraćanja i sudjelovanje u njima. [Austrija, 2020.]

Zadržavanje u svrhu udaljavanja

Centri za zadržavanje

- Dječja soba u objektima za registraciju stranaca pruža odgovarajuće i poticajno okruženje za djecu. Boravak u dječjoj sobi djeci je privlačan zbog mogućnosti cjelodnevnog pristupa bez ograničenja, prisutnosti socijalnog radnika i velikog broja dostupnih igara i aktivnosti. [Litva, 2018.]
- Obiteljski centri i prilagođene psihijatrijske ustanove mogu zadovoljiti posebne potrebe ranjivih osoba u centru za zadržavanje. Uređenje obiteljskog centra, aktivnosti i predanost osoblja omogućuju da obiteljski život bude što sličniji uobičajenom životu te osiguravaju odgovarajuće i poticajno okruženje za obitelji i maloljetnike bez pratnje. Psihijatrijska ustanova omogućuje blisku suradnju među relevantnim partnerima kako bi se odgovorilo na potrebe ranjivih osoba sa psihološkim poteškoćama tijekom postupka vraćanja uz istodobno povećanje njegove učinkovitosti. [Nizozemska, 2021.]
- Razvijeni protokoli, osposobljavanje osoblja te uređenje i organizacija aktivnosti doprinose ublažavanju stresa i traume za maloljetnike u postupku vraćanja i u skladu su s načelom poštovanja najboljeg interesa djeteta. [Norveška, 2022.]
- Ustanove za strance imaju urede za mentalno zdravlje, koji državljanima trećih zemalja pomažu da se nose s problemima mentalnog zdravlja, kao što su posttraumatski stresni poremećaj i sprečavanje samoubojstva, te podupiru njihovu prilagodbu. Psiholozi provode početnu procjenu svih novopridošlih osoba i obavješćuju ih o mogućnostima psihološke potpore u ustanovi. Na taj način moguće je rano utvrditi psihološke probleme, čime se može zajamčiti učinkovit pristup i obrada takvih slučajeva. Uredima za skrb za mentalno zdravlje može se pristupiti tijekom radnog vremena od ponedjeljka do petka uz prethodno naručivanje telefonom ili putem obrasca za prijavu. To pomaže u stvaranju otvorenog i sigurnog okruženja, posebno kad je riječ o žrtvama trgovine ljudima i drugim ranjivim osobama. [Litva, 2023.]

- Uvjeti zadržavanja uključuju prostrane zone za rekreaciju na otvorenom u prihvatnom centru, s posebnim prostorom za igru na otvorenom za malu djecu i travnatim prostorom za rekreaciju za odrasle, što stvara ugodnu atmosferu i omogućuje privatnost. To ublažava rizik od sukoba i prenapučenosti. [*Hrvatska, 2024.*]
- Centar za zadržavanje s obrazovnom jedinicom od 11 službenika, koja organizira širok raspon obrazovnih, društvenih, kulturnih (s naglaskom na kulturnu osjetljivost) i sportskih aktivnosti i događanja. Osoblje je dostupno zadržanim osobama od ponedjeljka do subote, 12 sati dnevno, a službenici su odjeveni u civilnu odjeću. Neki od njih imaju profesionalno iskustvo u obrazovanju i psihologiji te aktivno sudjeluju u sprečavanju sukoba u centru. [*Poljska, 2024.*]
- Centri za zadržavanje nude zadržanim osobama bogatu zdravstvenu skrb prilagođenu njihovim potrebama. Ako se skrb ne može pružiti na licu mjesta, zadržane osobe brzo se odvođe u vanjske specijalizirane klinike. Granična straža pokriva troškove tog liječenja. U slučaju teškog stanja zadržane osobe se otpuštaju i šalju u specijalizirane organizacije za skrb. [*Poljska, 2024.*]
- Centar za zadržavanje ima posebnu dječju sobu, dostupnu 24 sata dnevno, u kojoj majke mogu skrbiti o svojoj novorođenoj djeci u privatnom i zasebnom objektu. Prostorija je opremljena osnovnim namještajem i predmetima za skrb o dojenčadi. Postoji i velik i dobro opremljen prostor za skrb o djeci s mnogim aktivnostima prilagođenima dobi, igračkama i igrama. Djeca čiji su roditelji zadržani u centru mogu ići u igraonicu uz pristanak roditelja. Boravak vrlo male djece u igraonici može nadzirati jedan od roditelja, što jamči sigurno i poticajno okruženje za sve. [*Češka, 2024.*]
- Centar za zadržavanje uveo je niz vizualnih pomagala, uključujući orijentacijske tablice, znakove, kućni red i plakate, koji su prilagođeni djeci i pristupačni. Ti materijali sadržavaju piktograme i prikazuju se na visini i u formatu koji maloljetnici mogu lako razumjeti. Osim toga, Frontexov paket materijala za djecu široko je dostupan i u ponudi na više jezika. [*Češka, 2024.*]

UNUTARNJE GRANICE

Prekogranična suradnja u područjima uz unutarnje granice

Operativna suradnja sa susjednim državama članicama

- Zajedničke trilateralne ophodnje vlakova sa susjednim državama. [*Austrija, 2015.*]
- Države članice pripremaju polugodišnje zajedničko izvješće o analizi kriminala i svaka dva tjedna izvješće o operativnoj analizi kriminala. Osim toga, dnevni pregled informacija o kaznenim djelima počinjenima u pojedinačnoj državi članici priprema se i dijeli s partnerskim državama članicama. [*Lihtenštajn, 2015.*]
- Unutar policijskog okruga pograničnog područja nalazi se zajednički tim za analizu koji se sastoji od nekoliko agencija koje obuhvaćaju policijske, carinske, granične i kriminalističke urede. Analize se koriste za donošenje odluka o graničnim kontrolama te policijskim i carinskim pitanjima. Istaknuto je da su se izvješća o analizi koristila za informiranje službenika prije zajedničkih ophodnji, uključujući određivanje dana, vremena i lokacija na kojima će se takve ophodnje odvijati. Za luke s odobrenjem za dolaske iz zemalja izvan šengenskog područja sastavljaju se mjesečna izvješća o analizi rizika, na kojima se temelje operativni i administrativni aspekti nadzora državne granice. [*Danska, 2017.*]
- Kako bi se osigurala djelotvorna prekogranična suradnja i objedinjavanje resursa, susjedne države članice potpisale su sporazum o zajedničkom korištenju tajnih izvora obavještajnih informacija koje zajednička skupina policijskih službenika upotrebljava u provedbi tajnih obavještajnih operacija. [*Litva, 2018.*]
- Kad započne operacija u nacionalnom sustavu podataka aktivira se treptanje ekrana, čime se operatore neposredno upozorava da je potrebno daljnje postupanje. Osim toga sustav omogućuje i prijenos uživo. U sustavu je vidljiva i geolokacija ophodnih vozila. Centri za policijsku suradnju, carinski centri i jedinstvene kontaktne točke imaju izravan pristup sustavu. [*Češka, 2019.*]
- Uspostavljene su zajedničke dvonacionalne postrojbe za borbu protiv nezakonitog useljavanja i krijumčara te trajni mehanizmi međunarodne suradnje koji dvjema susjednim zemljama omogućuju organizaciju kontrola na temelju zajedničke analize migracijskih rizika. Te postrojbe (zajedničke jedinice), uspostavljene na francusko-njemačkoj i francusko-talijanskoj granici i uređene prümским sporazumima ili bilateralnim sporazumom, sastoje se od jednakog broja službenika iz tih država koji su odabrani na temelju tehničkih i jezičnih vještina. Osim organizacije zajedničkih ophodnji, zajedničke postrojbe (ili zajedničke jedinice) pružaju i zajedničko osposobljavanje. Taj sustav zajedničkih postrojbi olakšava razmjenu informacija između dviju susjednih država i koordinaciju kontrolnih operacija te bi ga stoga trebalo poticati i proširiti na druge granice, konkretno na francusko-španjolsku granicu. [*Francuska, 2021.*]

- **Prekogranična suradnja na regionalnoj razini temelji se na administrativnim protokolima s nadležnim tijelima susjednih država članica, koji se dodatno provode u okviru godišnjih akcijskih planova. Ta praktična suradnja obuhvaća zajedničku analizu rizika, zajedničke operacije i ophodnje, upravljanje posebnim događajima i zajedničko osposobljavanje. Zajedničke ophodnje redovito se planiraju. Taj koncept suradnje dobar je temelj za zajednički operativni odgovor na regionalnoj razini, zajedničku upotrebu ograničenih resursa i sveobuhvatniju sliku stanja kriminala. [Estonija, 2023.; Latvija, 2023.]**
- **Poduzimaju se proaktivne mjere za ograničavanje privremenog ponovno uvedenog nadzora unutarnjih granica održavanjem redovitih i ciljanih sastanaka sa susjednim zemljama te taktičkom i operativnom suradnjom u pograničnim regijama. Redovito se organiziraju zajednička prekogranična osposobljavanja i vježbe prekogranične potjere, a osnovne informacije o toj mogućnosti pružaju se putem letaka svim nacionalnim policijskim službenicima. Putem opsežne mreže i imenovanih viših dužnosnika u svakoj pograničnoj regiji policijska tijela u stalnom su kontaktu sa svojim (unutarnjim) prekograničnim partnerima. Provodi se stalno zajedničko praćenje, analiza i odgovor na nove prijetnje. To se može proširiti na zajedničke ophodnje, aktivnosti, vježbe, planiranje i sl. kada se pojave ili povećaju sigurnosne prijetnje. Ako se ponovno uvodi nadzor unutarnjih granica, obje zemlje analiziraju provedbu kako bi spriječile da se to ponavlja. [Slovačka, 2024.]**
- **Na političkoj i strateškoj razini to se postiže redovitim i ciljanim sastancima i savjetovanjima sa susjednim zemljama, ali glavno je težište na taktičkoj i operativnoj suradnji u pograničnim regijama. U suradnji sa susjednim državama članicama redovito se organiziraju zajednička osposobljavanja i vježbe prekogranične potjere, a osnovne informacije o toj mogućnosti pružaju se putem letaka svih slovačkim policijskim službenicima. Slovačka policija putem svoje široke mreže centara za policijsku suradnju i imenovanjem viših dužnosnika u svakoj pograničnoj regiji odgovornih za koordinaciju suradnje u području izvršavanja zakonodavstva sa susjednom zemljom („opunomoćenici za granice”) stalno je u kontaktu sa svojim kolegama s druge strane unutarnje granice. Time se osigurava stalno zajedničko praćenje i analiza sigurnosne situacije u pograničnim regijama, što omogućuje brzo otkrivanje novih prijetnji i zajednički odgovor na njih. Ako se određene sigurnosne prijetnje pojave ili povećaju, prekogranična suradnja pojačava se zajedničkim ophodnjama, akcijama, vježbama, planiranjem itd. Ako se u određenim slučajevima unatoč tim preventivnim mjerama smatra potrebnim ponovno uvesti nadzor unutarnjih granica, obje zemlje nakon toga zajednički analiziraju provedbu tog nadzora kako bi utvrdile postoje li određene mjere koje bi se mogle poduzeti da se to u budućnosti izbjegne. To se smatra dobrom praksom. [Slovačka, 2024.]**
- **Pojačana policijska suradnja susjednih šengenskih država zbog novog koncepta zajedničke ophodnje razvijenog na temelju sporazuma između relevantnih nacionalnih policijskih stožera iz 2023. U centru za prekograničnu policijsku**

suradnju uspostavljen je operativni centar sa zapovjednim, nadzornim i komunikacijskim kapacitetima. Rad se zasniva na regionalnom operativnom planu utemeljenom na riziku. Ophodnje u okviru te suradnje prate se putem GPS uređaja i mogu vidjeti lokacije drugih ophodnji putem mobilnih uređaja. Zajedničke operacije, uključujući 12 – 16 mješovitih ophodnji mjesečno, odvijaju se u blizini zajedničke granice. Vrste ophodnje i oprema, kao što su bespilotne letjelice i noćno snimanje, odabiru se u skladu s planom. Od lipnja 2022. tim se operacijama pridružilo još nekoliko tijela susjednih šengenskih država. [*Mađarska, 2024.*]

UNUTARNJA SIGURNOST

Nacionalne strategije za izvršavanje zakonodavstva

- Ministar pravosuđa i sigurnosti svake četiri godine utvrđuje nacionalni program sigurnosti s nacionalnim ciljevima politike za policijske dužnosti. Na regionalnoj razini lokalne vlasti prenose nacionalne prioritete u ciljeve regionalne politike za policiju u okviru regionalnog programa sigurnosti. Tijela za izvršavanje zakonodavstva razmjenjuju i prikupljaju odgovarajuće obavještajne podatke i informacije za nacionalni program sigurnosti, regionalne programe sigurnosti i Europolovu procjenu prijetnje teškog i organiziranog kriminala (SOCTA). Upravljački odbori odjela za istraživanja zaduženi su za koordinaciju i praćenje cijelog postupka. Na dnevnom operativnom informativnom sastanku različiti policijski timovi obavještavaju se o posebnim pitanjima na koja trebaju obratiti pozornost u svojem području rada, primjerice, kao polazište za donošenje politika u borbi protiv organiziranog kriminala i procjenu razina prijetnji koje upućuju na vjerojatnost terorističkog napada. Osim toga, službe regionalnih obavještajnih službi za istraživanje i analizu provode vlastite procjene prijetnji i sigurnosti. [*Nizozemska, 2021.*]
- Ured glavnog državnog odvjetnika imenovao je tužitelja za vezu u jedinstvenoj kontaktnoj točki (SPOC) s kojim se često savjetuje o označivanju upozorenja i međunarodnih uhidbenih naloga, složenim međunarodnim kaznenim istragama i svim drugim predmetima u kojima je potreban doprinos državnog odvjetništva. [*Portugal, 2022.*]
- Vrlo bliska suradnja između stranih časnika za vezu i središnjeg tijela za međunarodnu pravosudnu suradnju koji mogu savjetovati i pomagati u pisanju europskih istražnih naloga ili zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoć upućenih državi članici. [*Portugal, 2022.*]
- Upotreba alata za analizu u policijskim jedinicama za kriminalističku analizu, koji omogućuju sastavljanje „profila” kriminala na temelju operativnih podataka koji korisniku pokazuju interaktivnu vizualizaciju te pojave, njezinih trendova, načina rada i razvoja. Od uvođenja te aplikacije 2019. policija je znatno povećala broj analiziranih pojava kriminala i korisnika. [*Litva, 2023.*]

Organizacija jedinstvene kontaktne točke (SPOC) za međunarodnu razmjenu informacija u području izvršavanja zakonodavstva

Organizacija, razmjena informacija

- Radi bolje koordinacije međunarodne policijske suradnje policija je uspostavila mrežu službenika za kontakt za međunarodnu policijsku suradnju koji se nalaze u svim sjedištima regionalne policije i upravi policije glavnog grada. Službenici za kontakt

pomažu u poboljšanju kvalitete zahtjeva za razmjenu informacija i omogućuju njihovu koordinaciju. [Poljska, 2019.]

- Uspostavljen je svakodnevni tok prijavljivanja kaznenih incidenata s lokalne razine na regionalnu i državnu razinu. U praksi je e-izvješće o događajima u posljednja 24 sata redovito dostupno upravljačkom timu lokalne policijske postaje, regionalnoj razini i središnjem državnom uredu kriminalističke policije. To svim razinama omogućuje donošenje utemeljenih odluka. [Njemačka, 2020.]
- Sustav za koordinaciju protuterorističkih operacija prikuplja sve obavještajne podatke različitih policijskih organizacija i institucija odgovornih za sprečavanje i suzbijanje terorizma, nasilnog radikalizma te organiziranog i teškog kriminala. Sustav objedinjuje upravljanje informacijama i operativnu koordinaciju i odgovarajuća je alternativa u situaciji u kojoj relevantna nacionalna tijela nemaju pristup bazama podataka drugih tijela. [Španjolska, 2022.]
- Raspoređivanje međunarodnih službenika za predmete u različite policijske uprave na regionalnoj razini. Oni su dio jedinstvene kontaktne točke i prolaze četverotjedno osposobljavanje o opsežnim IT sustavima, razmjeni dopunskih informacija kanalom SIRENE, upravljanju biometrijskim podacima, a u osposobljavanje su uključeni i terenski posjeti Europolu i Eurojustu. Imaju pun pristup sustavima vođenja predmeta jedinstvene kontaktne točke, Interpolovu sigurnom globalnom policijskom komunikacijskom sustavu I-24/7 i imaju pravo unijeti upozorenja u Šengenski informacijski sustav i Interpolove tjeralice. Imaju pristup i relevantnim sustavima i dozvolama jednakovrijedan službeniku za predmet koji je pridružen nacionalnom uredu SIRENE i Međunarodnom komunikacijskom centru. Zahvaljujući tome svi lokalni odjeli raspolažu stručnim znanjem o Šengenskom informacijskom sustavu. Nadalje, međunarodni službenici za predmete provjeravaju kvalitetu i pravnu relevantnost traženih informacija, izrađuju poruke SIENA-e koje se šalju časnicima za vezu u Europolu i održavaju edukacije o međunarodnoj policijskoj suradnji u lokalnoj policijskoj upravi. [Finska, 2023.]
- **Nacionalna policija upotrebljava integrirani sustav vođenja predmeta kako bi olakšala komunikaciju u stvarnom vremenu, koordinaciju resursa i dodjelu zadataka unutar zapovjednih centara. Njegov dizajn prilagođen korisnicima omogućuje brze odgovore i učinkovitu koordinaciju u dinamičnim situacijama dijeljenjem naredbi i informacija izravno s patrolama i specijaliziranim jedinicama. Time se povećava operativna spremnost i javna sigurnost. Sustav uključuje i ključne nepolicijske partnere, kao što su carina, vatrogasna služba i usluge hitne pomoći, za razmjenu informacija u stvarnom vremenu i kohezivnu raspodjelu resursa. [Češka, 2024.]**

Organizacija

- Stalni centar policije, carine i graničnog nadzora za prikupljanje obavještajnih podataka i analizu u području kriminala oblik je djelotvorne suradnje i koordinacije među tijelima

za izvršavanje zakonodavstva za, među ostalim, izradu zajedničkih analitičkih proizvoda i proizvoda za procjenu prijetnji. [*Finska, 2018.*]

- Središnji uredi, udruženi resursi različitih uprava i usmjeravanje na određenu vrstu kriminala dovode do vrlo djelotvornih operativnih rezultata. [*Francuska, 2021.*]
- Djelotvorna struktura za izradu nacionalne procjene prijetnji, ali i ciljanih procjena prijetnji i rizika, u okviru koje se kombinira centralizirana kontrola kvalitete s analizom zahtjeva na regionalnoj razini. Multidisciplinarni odjel za stratešku analizu odgovoran je za stratešku analizu kriminala. Sastoji se od tima koji radi na nacionalnoj razini i timova na terenu u nekoliko regija. Kontrola kvalitete održava se na središnjoj razini, čime se osigurava i usklađenost različitih analitičkih proizvoda. Odjel izrađuje godišnju nacionalnu procjenu prijetnji usmjerenu na organizirane kriminalne skupine. [*Francuska, 2021.*]
- Memorandum o razumijevanju između policije i carine omogućuje opsežnu suradnju obiju uprava, koja uključuje razmjenu i dijeljenje relevantnih informacija te strateških, taktičkih i operativnih obavještajnih podataka, posebno olakšavanjem uzajamnog pristupa bazama podataka, uz dužno poštovanje prava pojedinaca i pravila o zaštiti podataka, razvoj i promicanje najboljih primjera iz prakse, postupke za operativna pitanja u vezi sa zajedničkim akcijama, zajedničkim mobilnim odredima za ophodnju, zajedničkim istražnim timovima i zajedničkim obavještajnim timovima, razmjenu opreme među službama i suradnju na razvoju, nabavi, uvođenju i korištenju tehnologije. [*Cipar, 2021.*]
- SPOC ima skupinu za analizu rizika koja je odgovorna za dublju analizu nacionalnih i međunarodnih zahtjeva zaprimljenih u SPOC-u, prikupljanje dodatnih informacija u dostupnim bazama podataka i izradu izvješća o analizi zabilježenih trendova i načina rada u području kriminala. Izvješća se zatim prosljeđuju tužiteljima i/ili odgovarajućim policijskim agencijama radi pomoći odgovarajućim istragama. [*Portugal, 2022.*]
- Odjel za međunarodnu suradnju kombinira razmjenu operativnih informacija i strateško donošenje odluka na međunarodnoj razini. U njemu je smještena nacionalna jedinstvena kontaktna točka za međunarodnu razmjenu informacija u području izvršavanja zakonodavstva i obuhvaća predstavnike nacionalnih policijskih snaga, regionalnih policijskih snaga i carinskih tijela. Oba relevantna tijela raspolažu mrežom stručnjaka za međunarodnu policijsku suradnju koji podupiru i savjetuju kriminalističko-obavještajne jedinice na regionalnoj razini o korištenju instrumenata međunarodne policijske suradnje. Glavna tijela za izvršavanje zakonodavstva redovito osposobljavaju stručnjake za međunarodnu policijsku suradnju. Ti su stručnjaci dio jedinice na regionalnoj razini i obavljaju tu funkciju uz svoj svakodnevni rad. Znanje se mreži prenosi na godišnjem sastanku na koji su kao govornici pozvani primjerice nacionalni časnici za vezu u Europolu. Između tih sastanaka znanje o novim postupcima mreži se prenosi putem biltena ili *ad hoc* sastanaka. Osim toga, stručnjaci iz mreže nadležnog tijela prolaze jednotjedno osposobljavanje za jačanje sposobnosti prije pristupanja

glavnoj mreži. Te mreže stručnjaka jednostavan su način širenja znanja o međunarodnoj policijskoj suradnji na regionalnoj razini. [*Španjolska, 2022.*]

- **Nacionalni odjel za informacije o putnicima integriran je u nacionalni SPOC te vodi sve predmete povezane s evidencijom podataka o putnicima za razna tijela (policiju, carinu, obavještajne službe, vojnu policiju, ured tužitelja i sudove itd.). Ta integracija čini sustav sveobuhvatnijim i jača ulogu SPOC-a kao općeg informacijskog centra za sve međunarodne razmjene informacija o sigurnosti. Dijeljenje jednog sustava vođenja predmeta s drugim jedinicama SPOC-a omogućuje jednostavnu integraciju i unakrsnu provjeru informacija, što dovodi do sveobuhvatnije analize.** [*Slovačka, 2024.*]

Korištenje alata Europol za prekograničnu suradnju i razmjenu informacija

- Podaci iz nacionalnog sustava za policijske istrage automatski se učitavaju u informacijski sustav Europol. Baza podataka o istragama u tijeku povezana je s automatskim učitavačem podataka u Europolovu informacijskom sustavu. Unose se nove informacije, postojeće se informacije poboljšavaju, a stare se informacije svakodnevno uklanjaju. Taj je postupak potpuno automatiziran. Nacionalna jedinica Europol obrađuje pronađene pogotke koji se pojavljuju između nacionalnih istraga i stranih istraga, a koji su već dostupni u informacijskom sustavu Europol. [*Nizozemska, 2021.*]
- **Integracija QUEST-a (Querying Europol Systems) s nacionalnim sustavom za pretraživanje radi pretraživanja informacijskog sustava Europol. Osim toga, opseg pretraživanja proširen je na sve predmete koji su dostupni u sustavu, a ista će funkcija pretraživanja biti dostupna za carinu. Zbog toga se povećao broj pretraživanja pa je ova država članica 2024. postala treća po intenzitetu aktivnosti pretraživanja.** [*Mađarska, 2024.*]